

ALGUNES ANOTACIONS SOBRE EL SISTEMA DEFENSIU DE MALLORCA: ELS CAVALLS ARMATS

Maria Barceló i Crespí

INTRODUCCIO

Primerament volem indicar que som conscients de la dificultat que suposa haver de tractar aquest tema degut, per una part, a la manca de bibliografia existent al respecte i, per altra part, a la complexitat que comporta en sí l'anàlisi d'aquesta problemàtica. Es per això que només podem oferir-ne algunes anotacions.

L'estratègica situació de Mallorca, en el centre de la conca de la Mediterrània occidental és una realitat que, sense determinar les vicissituds històriques de l'Illa, s'ha de tenir molt present a l'hora de fer una anàlisi dels condicionants més importants que han marcat, sens dubte, el compàs d'una preocupació constant dels illencs al llarg dels segles. Ens referim al problema de la defensa.

Els documents reflecteixen la preocupació contínua del poble i de l'administració davant l'amenaça d'una invasió o un saqueig. Adobar les murades i talaies o assegurar la vigilància seran aspectes que gauderan de prioritat respecte a altres problemes vigents en el moment. Això no significa que, malgrat que la documentació se'n faci ressò constantment, la solució fos efectiva o arribàs a temps.

Respecte a les fonts concretes referides als cavalls armats conservades a l'Arxiu del Regne de Mallorca, només existeixen alguns registres coneguts com a *Llibres de cavalls*

armats.¹ D'una manera més o menys indirecta en podem trobar referències en altres sèries documentals com per exemple, a *Llibres de Dades del Reial Patrimoni*, on apareixen registrades les despeses efectuades en concepte de pagament del servei d'haver prestat un o més cavalls armats, o també els contractes entre el rei i senyors pels quals es comprometien a prestar el cavall a canvi d'unes terres o d'unes rendes. Així mateix cal indicar que disposem d'alguns documents transcrits i publicats, amb referència als cavalls armats, al *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana*² i a *Documenta Regni Majoricarum*.³

La majoria dels historiadors tradicionals de Mallorca, a les seves obres, han alludit als cavalls armats com a element bàsic en el sistema defensiu de l'Illa, encara que de vegades només se'ls anomeni de passada. Tampoc no podem oblidar algunes notes sobre aquest tema dins dels recents estudis històrics de caire local. El que manca per complet és una bibliografia específica.

ORIGEN

Sembla, i en això estan d'acord la majoria d'autors, que l'origen dels cavalls armats cal remontar-lo tot just acabada la conquesta de Mallorca per part de Jaume I, i relacionar-lo amb la institució de les cavalleries. Aquesta institució, tan complexa i al mateix temps tan poc estudiada, arranca immediatament després de la conquesta. En el Repartiment de les terres que féu el rei amb els porcioners, segons acord pres a les Corts de Barcelona del 1228, obligava alguns d'ells —inclòs el monarca com a un senyor més— a canvi de la porció de terres que se'ls entregava, a mantenir permanentment un cavall amb el seu respectiu cavaller, a més de tenir ben a punt totes les armes ofensives i defensives que li corresponien, amb la finalitat de contribuir a la defensa de l'Illa, ja que "en este reino, por estar tan vecino a los piratas africanos, está la milicia muy en su punto".⁴

- (1) Es tracten senzillament d'unes llistes dels cavalls armats, on figura el nom de les cavalleries, dels cavallers i la quantitat rebuda en el cas de què així sia establert. Hem consultat el registre A.H. 4721 *Llibre de cavalls armats (1344-1347)*. Existeixen alguns llibres de cavalls forçats per als segles XVI-XVII.
- (2) "Bolletí Societat Arqueològica Lul·liana". Hem consultat els documents transcrits per:
AGUILO E. Tom II, pág. 3 i Tom VII, págs. 286-287
FAJARNES E. Tom VII, págs. 46-48
OLEZA Y DE ESPAÑA J. Tom XXII, págs. 274-277, 297-299, 316-318, 347-348, 370-371
- (3) VICH Y SALOM Juan— MUNTANER Y BUJOSA Juan: *Documenta Regni Majoricarum* (Miscelánea). Imp. Amengual y Muntaner, Palma de Mallorca 1945. Documents núms. 17, 21, 23, 182, 191, 205, 219, 130, 251.
- (4) DAMETO J.— MUT V. —ALEMANY J.: *Historia General del Reino de Mallorca escrita por los cronistas Don Juan Dameto, Don Vicente Mut y Don Gerónimo Alemany*. Segunda edición corregida e ilustrada con abundantes notas y documentos y continuada hasta nuestros días por el D.D. Miguel Moragues Pbro. y D. Joaquín María Bover. Imp Nacional, Palma 1840, pág. 124.

Així per cavalleria, i d'una manera molt general, entenem:

- a) mesura de superfície o tipus d'unitat de terreny que, segons **Josep Mª Quadrado**, tant se podria regular per l'extensió com pel producte del sòl. ⁵
- b) concepte històric amb implicacions jurídiques i polítiques. Bocí de terra, un feu, que tenia el gravamen de mantenir un o alguns cavalls armats, la qual cosa feia que tots plegats formassin un cos per a la defensa de l'illa. ⁶

La cavalleria presa en el sentit de mesura de superfície —mesura un tant discutible— o tipus d'unitat, devia constituir una porció de terra ben petita, ja que per cada 130 cavalleries només s'exigia la presentació d'un cavall armat per a defensa de l'illa en el cas de què el rei ho requerís. Aquesta obligació del cavall armat vinculada a la possessió de determinades terres per part dels magnats procioners, farà que aquestes terres prenguin el nom de cavalleries. ⁷

Ens és conegut el moment en què sorgeixen els cavalls armats, tant en els primers temps posteriors a la conquesta com a l'època del rei Sanç i Jaume II, emperò no és tan segura la data en què deixen d'existir com a tal cos defensiu encara que per a **Weyler** quedarien suprimits a partir del 1715. ⁸ Sembla que en el transcurs dels anys arribaren a denominar-se cavalls forçats, especialment en els segles XVI i XVII, tal volta degut a la seva funció d'esser emprats per manament de l'autoritat per a la defensa del territori o per a altres treballs d'interès públic.

CARACTERISTIQUES GENERALS

L'obligació de prestar un o més cavalls armats comportava la contrapartida de la recepció d'algun benefici. Es a dir, assistim a una espècie de "contracte", el qual no implicava forçosament la possessió d'unes terres en feu, sinó que també se podien rebre unes rendes, normalment anuals i fixades d'antuvi, que solien oscil·lar entre les 25 i les 50 lliures i que provenien del fons de la Procuració Reial. ⁹

Veiem, de manera sintetitzada, un exemple de "contracte" d'aquest segon tipus:

El rei Sanç, en un document ¹⁰ datat a Perpinyà a 5 idus novembre de 1316 (9 novem-

- (5) **QUADRADO José M^a**: *Historia de la conquista de Mallorca*. Tomo II. Ed. Mallorquina, Palma 1958. Col. Biblioteca Balear Vol. XI, pág. 127.
- (6) Vull fer constar el meu agraïment per les informacions que m'ha facilitat al respecte n'Aina Le-Senne.
- (7) **VALDEAVELLANO** a la seva obra *Curso de Historia de las Instituciones españolas*, pág. 623, insisteix en la idea de la relació existent entre possessió de terres i prestació de cavall armat quan diu: "En los Estados hispanocristianos de la Edad Media, el deber militar de los nobles —fuesen ricos, infanzones o caballeros dependió siempre del disfrute por los mismos de la tenencia de tierras y lugares en prestimonio, honor o feudo o de remuneraciones en metálico con el carácter de "beneficios militares, que en Aragón y Cataluña se llamaron caballerías y en Navarra Caberías".
- (8) **WEYLER Y LAVIÑA Fernando**: *Historia orgánica de las fuerzas militares que han defendido y ocupado la isla de Mallorca desde su conquista en 1229 hasta nuestros días, y particularmente desde aquella fecha, hasta el advenimiento al trono de la casa de Borbón*. Imprenta de Pedro José Gelabert, Palma 1862, pág. 51.
- (9) **SANTAMARIA Alvaro**: *El Reino de Mallorca en la primera mitad del siglo XV*, pág. 109.
- (10) R.P. 25 f. 16

bre 1316), concedeix a Rodrigo Ortiz d'Anduxella, donzell, 25 lliures anuals, que pagaran els procuradors o col·lectors de les rendes reials de Mallorca, amb la condició de què Ortiz i els seus

- “*semper gabeant et teneant unum equitem et equi armatum bonum et receptibilem bene paratu omnibus munimentis ad tuicionem et defensionem regni Maioricarum et servicium nostrum et nostrorum*”.
- “*et quod dictus Rodericus et sui dictes 25 11. annuales teneant pro nobis et nostris in feudu, pro quo feudo sint nobis et nostris fideles et legales vassallis et faciant nobis et vestris recognicionem et homagium jure jurando vallatum quosciscumque in ipso feudo renovetur dominus vel vassallus*”.

L'obligació de les cavalleries a prestar el servei de cavall armat oscil·lava en el nombre i en el temps. Es a dir, podia esser des de 1/4 o 1/2 cavall fins a 7 o més (els que aportaven més cavalls eren als que major nombre de béns els correspongueren d'acord amb el Repartiment. Per exemple, el bisbe de Barcelona o la baronia del comte d'Empúries contribuïen amb 7 i 7 1/2 cavalls, respectivament, segons el document que transcrivim a l'apèndix, contribució que no s'havia modificat des del seu origen).

Aquells que no arribaven a contribuir més que amb 1/4 o 1/3 de cavall solien complir l'obligació contreta prestant un home a peu o servint tres mesos amb un cavall. En el cas de 1/2 cavall, complien amb dos homes a peu o servint sis mesos amb cavall.

Respecte a la duració de l'obligació, els documents especifiquen com a norma general un any malgrat podia esser només per uns mesos. Així, en una relació de cavallers del Rosselló que feien cavalls armats (any 1323), es llegeix, per exemple, que Huguet Batle rep de la Procuració Reial 4 lliures, 16 sous i 6 diners per haver tingut el cavall armat durant els mesos d'abril, maig i 24 dies del mes de juny, que és quan ven el cavall.¹¹ La duració del “contracte”, com se pot observar, no era il·limitada —encara que moltes de vegades no s'especifica—, sinó que la cosa més normal és: a) sense limitació del temps, però amb l'obligació de passar la revisió anual, o b) contractes temporals, que devia coincidir amb moments greus i de dificultat i, per tant, “tenen per efecte guardar la present illa de moros i altres enemics”.¹²

Fins i tot se podia arribar al cas d'absoldre aquesta prestació prescindint del seu servei. Es el cas conegut a través de la carta que escriu Pere el Cerimoniós al seu lloctinent a Menorca, Gilabert de Corbea, datada a 3 de març de 1348, en què li mana llicenciar els 10 cavalls armats que sostenia per a la defensa de l'esmentada illa i que els procuradors reials cuidassin de notificar-ho als interessats.¹³ Corresponia al governador la facultat de designar l'època, la manera i les condicions en què calia prestar el servei.

Desconeixem l'existència d'estudis que tractin de la interrelació entre els aspectes estrictament militars amb els aspectes socials, econòmics, jurisdiccionals i polítics que comportaria una anàlisi a fons de la problemàtica d'aquest tema.

(11) R.P. 3039 f. 24v.

(12) BSAL Tom VII, pág. 48. Document transcrit per E. Fajarnés.

(13) *Documenta Regni Majoricarum*. Document 251, págs. 246-247.

De totes maneres, la prestació d'aquest servei amb finalitat militar, sense que això vulgui dir que fos un grup homogeni total i tancat, donarà certa coherència a alguns llinatges que en paraules de Ramis de Ayreflor "*es sabido que la Ciudadania Militar es en este Reino la base primordial de hidalguía de sangre y origen de la antigua nobleza de Mallorca*".¹⁴ Per altra part Mª Dolores Cabañas, referint-se als aspectes socio-econòmics dels que presta-ven aquest servei, i bassant-se en el *Fuero de Cuenca*, ens diu:

"La posibilidad de realizar este servicio, por el que se accedía a la denominación de caballero y, por consiguiente, a la situación de privilegio que de ella se derivaba, implicaba estar en posesión de caballo, de un valor mínimo de XX maravedís y de escudo, lanza y espada".¹⁵

Respecte a la quantitat pagada per la Procuració Reial, com a renda pel servei de cavall armat, oscil·la entre 25 i 50 lliures, normalment. El 1323 la Procuració Reial dóna a Romeu de Sagra, cavaller, per la prestació de dues bísties durant un any, 72 lliures a raó de 2 sous per bístia.²³ Aquestes rendes podien pagar-se en diversos terminis, que solien coincidir amb festes importants, com és ara Pasqua, Sant Pere o Sant Miquel.

MOSTRA DELS CAVALLS ARMATS

Cada any i en un lloc determinat se passava revista als cavalls armats que estaven obligades a prestar certes persones de Mallorca. Normalment l'escenari d'aquest acte era el castell reial de l'Almudaina, a la Ciutat de Mallorca, encara que també es podia realitzar a algun indret de la part forana. Així sembla deduir-se de la carta datada el 29 de gener de 1339, en què el lloctinent notifica al batle del bisbe de Barcelona que, degut a la visita de certes personalitats de la Casa Reial, s'ha ajornat la revista als cavalls armats, emperò "*quel primer dia de mars e al dit loch de Sineu siats ab VII cavayls armats*".¹⁶

En les convocatòries per a celebrar la Mostra s'insistia en què:

- a) els cavalls fossin bons
- b) els cavallers fossin hàbils i pràctics
- c) els cavalls fossin propietat dels senyors que estaven obligats a prestar-los i que no s'havia de manllevar cavall i armes a altres persones en el moment de la Mostra "*com en lo present Regne haze molts qui posseixen feus o cavalleries, baronies i altres béns per los quals són tenguts fer i tenir cavalls armats per defensa cada dia del dit Regne i és vist que aquells no en tenen en gran dany de la cosa pública, que sien tenguts a fer els dits cavalls idonis i suficients al dit servei i en el nombre que antigament se acostumaven fer i si no que es pugui assignar el cavall a un altre faent-lo pagar al senyor del feu o de la cavalleria*".¹⁷

(14) RAMIS DE AYREFLOR Y SUREDA J.: *Alistamiento noble de Mallorca Año 1762*. Imprenta de Amengual y Muntaner, Palma 1911, pág. 41.

(15) CABAÑAS GONZALEZ Mª Dolores: *La caballería popular en Cuenca durante la Baja Edad Media*. Madrid 1980, págs. 31-32.

(16) *Documenta Regni Majoricarum*. Document 182. Extret del llibre *dels cavalls armats*, pág. 181.

(17) BSAL Tom VII, pág. 47. Document datat el 23 de maig de 1478 i transcrit per E. Fajarnés.

En aquest sentit Alfons el Magnànim, l'11 d'abril de 1445, escriu al lloctinent "per tal que los dits fraus sien foragitats e stirpats".¹⁸

- d) que hi acudeixin en persona i, en el cas de no poder, "trametin home suficient i pràctic que no sia de nació de moros ni esclaus ni mudeyos".¹⁹
- e) s'amenaçava el contrafaent amb la pèrdua del feu. Així esdevé manifest en la carta del governador Arnau d'Erill enviada a Aries Ferrandis a 5 idus de maig del 1344 (11 de maig) dient-li que, l'endemà del Corpus, acudeixi a la Mostra amb dos cavalls armats i que les armes sien pròpies "e assò no mudets sots pena de perdre lo feu".²⁰

A més de fer la Mostra o revisió, tots els senyors obligats a prestar cavall armat havien d'acompanyar el qui portava l'estendard reial en la desfílada del dia 31 de desembre, festa de San Silvestre i Santa Coloma, diada commemorativa de la conquesta de Mallorca per Jaume I. Pere el Cerimoniós ho recorda en una carta des de València²¹ i reincideix també sobre aquest assumpte Alfons el Magnànim.²²

LA DEFENSA DE LES ALTRES ILLES

Segons es desprèn de la documentació utilitzada, sembla que l'abast del marc geogràfic d'aquest tipus de sistema defensiu, no només es reduïa a l'illa de Mallorca, sinó que comprenia el conjunt illenc. Mossèn Huguet de Sant Joan "fa un cavall armat ab guarnició de armes del cavaller y del cavall en defenció del present Regne de Mallorca y a honor del S. Rey y de sos successors y al qual és tingut fer host per totes les ylles Balears a consuetut de Barchinona".²⁴ Un altre exemple el pot constituir el següent: "faciatis... equos armatos ad servicium nostri et nostrorum et ad deffencionem et tuicionem Regni Majoricarum et insularum adjacentium ipsi Regno".²⁵

A Menorca s'establiren 17 cavalleries, però, degut al saqueig de Ciutadella pels turcs l'any 1558, dins de l'ambient de confusió que aquest fet provocà, es perderen els registres dels documents que acreditaven les propietats, sense que poguem saber els propietaris i la distribució d'aquestes cavalleries. Només un dels senyors percebia 25 lliures de cens, que li pagava el Reial Patrimoni com a contrapartida a la prestació del cavall armat.²⁶

(18) BSAL Tom VII, pág. 47. Document datat l'11 d'abril de 1445 i transcrit per E. Fajarnés.

(19) BSAL Tom VII, pág. 47. Document datat el 9 de febrer de 1575 i transcrit per El Fajarnés.

(20) A.H. 4721 f. 5.

(21) BSAL Tom II, pág. 3. Document transcrit per E. Aguiló.

(22) SALVA Jaime: *Fundación del Reino de Mallorca*. Historia de Mallorca coordinada por Mascaró Pasarius. Tom II, pág. 123.

(23) R.P. 3039 f. 22v. Aquest document, juntament amb altres de les mateixes característiques, el m'ha cedit el Dr. Alvaro Santamaria, i li hi agraeisc.

(24) Biblioteca Vivot. Papers de Fra Gaietà de Mallorca, núm. 01 s/f.

(25) R.P. 25 f. 8.

(26) RIUDAVETS Y TUDURI Pedro: *Historia de la Isla de Menorca*. Imprenta Bernardo de Fábregas, Mahón 1885. Vol. I, págs. 908-912.

A Eivissa sabem que hi havia 16 cavalls armats que "sostenían desde un principio los señores".²⁷

CONCLUSIONS

Del contingut d'aquest treball, podem extreure les següents conclusions:

1. Es tracta d'un tema complex per la seva vinculació amb les cavalleries i, per tant, cal abraçar el fenomen dins de tota la seva perspectiva històrica, amb tot el que comporta d'aspectes socials, econòmics, jurisdiccionals i polítics, a més a més d'aquells estrictament militars.
2. A gairebé tots els estats europeus de l'Edat Mitjana, l'exèrcit no constituïa un cos armat permanent i només era reclutat i organitzat quan la situació de guerra ho exigia. Es a dir, el cos dels cavalls armats no constituïa un exèrcit, sinó la base —teòricament— del sistema de defensa de l'Illa.
3. Pot oscil·lar amb el temps el nombre de cavalls, el nombre de senyors, així com també els beneficis rebuts a canvi de les prestacions.
4. L'obligació de prestar cavall armat no implicava forçosament la possessió de unes terres en feu, sinó que es podien rebre a canvi unes rendes provinents de la Procuració Reial.
5. Aquest cos armat, sorgit tot just després de la conquesta catalana, anirà evolucionant en els seus distints aspectes i, amb el nom de cavalls forçats en els segles XVI-XVII, arribarà fins al segle XVIII, en què sembla que fou dissolt.

(27) MACABICH I.: *Historia de Ibiza*. Ed. Daedalus, Palma 1966. Tom I, pág. 209.

(28) Referint-se a aquest document volem indicar:

- a) Pertany a la Biblioteca de Can Vivot la qual, juntament amb l'Arxiu, es troba en procés de catalogació i per això els registres encara no disposen d'una numeració definitiva.
- b) El document no té data. Ara bé, hem intentat entreveure la seva datació, d'una manera indirecta però més o menys aproximada. A través del *Nobiliario Mallorquí* de BOVER hem pogut identificar alguns dels personatges que apareixen ací. Així
 - Pere Ramon de Sant Martí el 1505 acompanyà Ferran el Catòlic a Nàpols.
 - Mossèn Alfons Torrella fou jurat l'any 1528.
 - Mossèn Agustí Serralta fou jurat l'any 1520.

Aquestes indicacions ens fan creure que cal situar aquest document a principis del segle XVI.

- c) Es tracta d'una relació dels cavalls armats corresponents, segurament, a cavalleries menors en alou del rei, però no d'aquelles que tenien alou propi, ja que, per exemple, no hi figura la cavalleria de Sant Martí.
- d) S'hi registren algunes equivocacions com:
 - no es té en compte el 1/2 cavall armat corresponent a la Seu de Mallorca.
 - a l'apartat corresponent a l'orde de Sant Joan de Jerusalem a Pollença, se li assignen 7 1/2 cavalls i es comptabilitzen 5 cavalls i mig.
 - sembla que la suma total no és correcta, ja que no coincideixen la quantitat resultant amb la suma dels sumands. El document dona com a resultat final la xifra de 55 cavalls armats. En canvi segons el nostre recompte haurien d'ésser de 53 cavalls armats, 3 mitjos cavalls armats i 1 home. Sortiria just i exacte si s'hagués tingut present el 1/2 cavall del Capítol de la Seu de Mallorca.

DOCUMENT I ²⁸

Relació de cavalls armats i dels senyors que estaven obligats a prestar-los.
(Biblioteca Vivot. Papers de Fra Gaietà de Mallorca núm. 01 s/f).

Memorial del nombre dels cavalls armats se fan en defenció del present Regne de Mallorca y a que són obligats segons lurs títols y enfeudacions.

Sineu	Mossèn Pere Font de Roqueta és obligat a fer un cavall armat en defenció y tució del present regne e yllas a aquell adiacents y a servici del Senyor Rey y dels seus per la Cavalleria de Roqueta.	1 cavall armat
Porreres	Los hereus de mossèn Pere Sanct Johan cavaller, quondam, y en Gabriel Santiscle apotecari, possehexen en la parrochia de Porreres una Cavalleria dita los Monjos ab carrechs de fer dos cavalls en defenció y tució del present Regne de Mallorca y a servici del Senyor Rey y dels seus. Lo dit mossèn Pere Sant Joan e son hereu és obligat fer altre cavall. Vide in sequenti pagina.	2 cavalls armats
Canet	Mossèn Johan Anthoni Bartomeu possehex la Cavalleria de Canet en feu del Senyor rey com los sobredits ço és a consuetut de Barchinona y a servici de un cavall armat en defenció del present Regne de Mallorca.	1 cavall armat
Muro	Mossèn Burguet, fill de mossèn Arnau per dues alcaries que té de la porció del abbat de S. Feliu de Guixols fa un cavall armat y lo arrendador dels delmes censos y luïsmes que té dit abbat en Muro és obligat en fer un homen a peu armat per un quart de cavall y dites coses té dit abbat en feu del Senyor Rey segons la consuetut de Barchinona y ab càrrech del dit cavall y quart en defenció del present regne.	1 cavall armat 1 home armat
Campos	Mossèn Abri Descallar possehex la Cavalleria del Palmer en Campos en feu del Senyor Rey y a consuetut de Barchinona y ab càrrech de un cavall armat.	1 cavall armat

Procuració real	Mossèn Pere Montornès possehex sobre la procuració real XXXV lliures censals en feu del Senyor Rey y de sos successors per servey de un cavall armat que fa en defenció y tuició del Regne de Mallorca e illes a aquell adiacents.	1 cavall armat
Seu de Girona	Mossèn Pere Ramon Sanct Martí e are son hereu per una cavallaria que possehex de la Seu de Girona fa un cavall armat.	1 cavall armat
	Mossèn Jaume Loscos per altra cavallaria que possehex de dita seu fa un cavall armat.	1 cavall armat
	La dita Seu possehex dites cavalleries y altres delmes, censals, luïsmes en feu del Senyor Rey segons la consuetut de Barchinona y ab càrrech dels dits tres cavalls.	1 cavall armat
Procuració real	Lo hereu de mossèn Pere Sant Johan fa un altre cavall armat en defenció del present regne per XXV lliures que pren sobre la procuració real.	1 cavall armat
Masnou o Banyols	Mossèn Puigdorfila de Banyols o Masnou que es cavallaria sua és obligat per aquella fer un cavall armat ab guarnició de cors del cavaller y del cavall.	1 cavall armat
Procuració real	Miquel Miralles pren sobre la procuració real L lliures censals les quals reb en diverses partides ço és XV lliures sobre la procuració real y XXXV lliures sobre una possessió dita la Torrella scituada en la vall de Biniaraz de la parròchia de Sóller per les quals és obligat en fer un cavall armat en defenció del present regne.	1 cavall armat
Procuració real	Mossèn Ramon Puigdorfila per L lliures censals que reb sobre lo delme del vi del Senyor Rey és obligat en fer un bon cavall ben armat y munit de armadures per lo cavaller y cavall y ab un bon cavaller en defenció del present Regne.	1 cavall armat
Vernissa	Mossèn Jeroni Doms y son germà són obligats en fer un cavall armat en defenció del present Regne per XXX lliures censals que tenen en feu del Senyor Rey sobre la alcaria dita Vernissa.	1 cavall armat

Procuració real	Mossèn Arnau Santasília o son hereu fa un cavall armat en defenció del dit regne per XXV lliures que pren censals sobre lo offci de la procuració real are mossèn Pere Johan de Santacília.	1 cavall armat
Procuració real	Mossèn Ramon Albertí fa un cavall armat en defenció del dit regne per XXV lliures censals que pren sobre lo officí de la procuració real are lo fa mossèn Miquel Puig.	1 cavall armat
Artà	Lorens Mir de Artà per la cavalleria sua dita S. Jordi és obligat fer un cavall armat en defenció del dit regne.	1 cavall armat
Alaró	Mossèn Uguet de S. Johan per dues cavalleries y un molí que té en Alaró en feu del Senyor Rey fa un cavall armat ab guarnició de armes y un molí que té en Alaró en feu del Senyor Rey fa un cavall armat ab guarnició de armes del cavaller y del cavall en defenció del present Regne de Mallorca y a honor del S. Rey y de sos successors y al qual és tingut fer gost per totes les ylles Balears a consuetut de Barchinona.	1 cavall armat
Felanig	Mossèn Jeronim Maxella per la cavalleria dita la Galera que té en Falenig és tingut fer un cavall armat en defenció del present Regne.	1 cavall armat
Manacor	Mossèn Joannot Núniz de Sanct Johan per la cavallarie té en Manacor y cent quarteres de ordi censals sobre los delmes de Manacor y L quarteres de forment que per ell o per sos passats reben sobre dit delme los frares del Carme és obligat en fer un cavall armat en temps de guerra y en temps de pau ab cavaller de noble linatge ab son cavall armat de armadures férreas del tot armats y guarniments complits tant del cavaller com del cavall a ses pròpies despeses y massions.	1 cavall armat
Manacor	Mossèn Johan Miquel de Togores té una cavallaria en Manacor y Bellver en feu del Senyor Rey y de sos successors y en defenció de un cavall armat en defenció del present Regne y a consuetut de Barcelona.	1 cavall armat

Lozeta y Ayamans	Lo hereu de mossèn Jaume Bernadí de Togores per dues cavalleries que té a Lozeta y Ayamans fa dos cavalls armats a consuetut de Barcelona en defenció del present Regne.	2 cavalls armats
Capítol de la Seu	Mossèn Matheu Net per lo Capítol de la Seu de Mallorca per la cavallaria de Na Bausana fa mitg cavall armat en defenció del present Regne.	mitg cavall armat
Marjal	Anthoni Sucies dit del Fagar fa un cavall armat par la Marjal de la Pobla en defenció del present Regne.	1 cavall armat
S. Maria	Mossèn Alfonso Torrella fa un cavall armat per la cavallaria de S. Maria en defenció del present Regne a consuetut de Barchinona.	1 cavall armat
Jonqueres	Andreu Bertard per certa porció que tenen de les monjes de Jonqueres un cavall armat per defenció del present Regne.	1 cavall armat
Calobre	Mossèn Anthoni Puigderrós per la cavallaria Calobre, és tingut fer un cavall armat en defenció del present Regne segons la consuetut de Barchinona.	1 cavall armat
Ardiache de Barchinona	Lo arrendador de la porció del ardiache de Barchinona fa un cavall armat en defenció del present regne per la dita porció que dit ardiache té en la present ylla en Nicolau Thomàs notari té la scrivania.	1 cavall armat
La Punta de Artà	Mossèn Johan Brotat prevera possehidor de la cavallaria de la Punta fa per dita cavallaria un cavall armat en defenció del present Regne.	1 cavall armat
Baronia del Compte de Empúries	Mossèn Miquel S. Johan y mossèn Ramon Torrella per la baronia de Compte de Empúries són defenció del present Regne. Dels quals ne fa un mossèn Pere Callar Demeto. I. Mossèn Pere Ramon Çafortesa per III cavalleries scituades en Sancta Margarita de Muro. III. Los Senyors de dita baronia ultra lo mitg. III, mitg.	7 cavalls y mitg armats

Andraig	Lo Senyor bisbe de Barcelona o son arrendador per la porció que té en Andraig y en altres parts de la present ylla VII cavalls armats en defenició del present Regne segons la consuetud de Barchinona.	7 cavalls armats
	Lo Reverend balliu de Pollensa de l'ordre de S. Johan de Hierusalem per la porció que té en la present ylla en feu del Senyor Rey y segons la consuetud de Barchinona és tingut fer set cavalls y mitg armats en defenició del present Regne.	5 cavalls y mitg armats
Fan-se per porció que tenen	Mossèn Gual de Sanct Jordi	1 cavall armat
en Stalenchs en feu del bisbe de Barchinona y han de custodir la porció del dit bisbe en Andraig	Mossèn Johannot Furtuny	1 cavall armat
	Mossèn Agustí Serralta	1 cavall armat
	Mossèn Matheu de Togores o mossèn Sbert de Pachs curador.	1 cavall armat

Senyors	Nº Cavalls armats	Benefici pel qual està obligat a prestar cavall armat	
		Terres	Renda
Mossèn Pere Font de Roqueta	1	Cavalleria de Roqueta (Sineu)	
Els hereus de mossèn Pere Sant Joan i Gabriel Santiscla	2	Cavalleria de Els Monjos (Porreres)	
Mossèn Joan Antoni Bartomeu	1	Cavalleria de Canet (Esportes)	
Mossèn Burguet	1 home	Dues alcaries en la porció de l'abat de S. Feliu de Guíxols (Muro)	
Mossèn Abrió Descallar	1	Cavalleria El Palmer (Campos)	
Mossèn Pere Montornès	1		35 lliures
Mossèn Pere Ramon Sant Martí	1	Cavalleria de la porció de la Seu de Girona	
Mossèn Pere Jordi Puigdorfila	1	Cavalleria de la porció de la Seu de Girona	
Mossèn Jaume Loscos	1	Cavalleria de la porció de la Seu de Girona	
Els hereus de mossèn Pere Sant Joan	1		25 lliures
Mossèn Puigdorfila	1	Cavalleria de Banyuls o Masnou	
Miquel Miralles	1		50 lliures
Mossèn Ramon Puigdorfila	1		50 lliures
Mossèn Jeroni d'Oms i el seu germà	1	Alqueria de Vernisa (30 lliures censals que tenen en feu del rei sobre aquesta alqueria)	

Senyors	Nº Cavalls armats	Benefici pel qual està obligat a prestar cavall armat	
		Terres	Renda
Mossèn Arnau Santacília i el seu hereu	1		25 lliures
Mossèn Ramon Albertí	1		25 lliures
Llorenç Mir	1	Cavalleria de Sant Jordi (Artà)	
Mossèn Huguet de Sant Joan	1	Dues cavalleries i un molí (Alaró)	
Mossèn Jeroni Maxella	1	Cavalleria de La Galera (Felanitx)	
Mossèn Joanot Nunis de Sant Joan	1	Una cavalleria i diversos censals (Manacor)	
Mossèn Joan Miquel de Togores	1	Una cavalleria a Manacor i Bellver	
L hereu de mossèn Jaume Bernadí de Togores	2	Cavalleries de Lloseta i Ayamans	
Mossèn Mateu Net pel Capítol de la Seu de Mallorca	1/2	Cavalleria de Na Bauçana	
Antoni Socies	1	Marjal (Sa Pobla)	
Mossèn Alfons Torrella	1	Cavalleria de Santa Maria	
Andreu Bestard	1	Part de la porció de les monges de Jonqueres	

Senyors	Nº Cavalls armats	Benefici pel qual està obligat a prestar cavall armat	
		Terres	Renda
Mossèn Antoni Puig-derrós	1	Cavalleria La Calobra	
L'arrendador de la porció de l'Ardiaca de Barcelona	1	Porció de l'Ardiaca de Barcelona	
Mossèn Joan Brotat	1	Cavalleria de La Punta (Artà)	
Mossèn Miquel Sant Joan i mossèn Ramon Torrella	7 1/2	Baronia del Compte d'Empúries	
Bisbe de Barcelona o el seu arrendador	7	Porció Bisbe de Barcelona (Andratx i altres indrets de l'Illa)	
Batliu de Pollença	5 1/2	Porció de l'orde de Sant Joan de Jerusalem	
Mossèn Gual de Sant Jordi, mossèn Joanot Fortuny, mossèn Agustí Serralta, mossèn Mateu de Togores o mossèn Sbert de Pachs	4	Porció bisbe de Barcelona (Estallencs)	

